

**ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ**

**Възраждане на римска баня по българските
земи – „Българският Рим“**

Разработил: Кристина Кристианова Попова

Специалност: Туризм

Катедра: Маркетинг и туризм

май 2014

Една от най-богатите на природни дадености страни в света е Р България, притежаваща вълшебни извори, имащи възможността да даряват със здраве и красота. Определени, като най-ценният природен дар, това са естествените минерални извори, които едновременно пречистват, лекуват, разкрасяват и балансират човешкото тяло. Но за съжаление причината, която възпира балнеолечебния туризъм в България да е един от водещите видове туризъм е липсата на обособени бази и качествен персонал.

Като **обект** на нашето внимание в тази разработка е римската баня с характерната ѝ роля и значение за развитието на балнеолечебния туризъм по българските земи. Нейното възраждане в района на гр. Добринище в полите на Пирин планина е **предмет** на разглеждане в настоящата студентска разработка.

Целта, която си поставяме е: да се създадат условия за развитие балнеолечебен и рекреативен туризъм, като се изгради ваканционно селище в региона на град Добринище. При така поставената цел се определят следните **задачи**, които трябва да се реализират:

- Преглед на основните антични архитектурни и ролеви особености на римската баня и нейните помещения;
- Развитие и популяризиране на региона и представяне на маршрут, като допълнителна туристическа услуга;
- Представяне на услуги извършвани и предлагани във вилното селище.

*

* *

1. Роля и значение на основните помещения в римската баня

Известно е твърдението, че лечението с минерални води се популяризира чрез създаването на първата римска баня около III век пр. н.е. Посещаването и къпането в тази баня представлявало цял ритуал. Те са представлявали огромни сгради с просторни топли и студени помещения, отоплявани с топъл въздух идващ от към пода. След първоначалното изграждане на баните, те се посещавали както от бедни, така и от богати граждани, но по-късно с тяхното популяризиране, по-заможните започнали да строят бани в своите домове.

Наложилата се мода за посещение на римска баня се считало за отличителен знак на естеството на римската империя. Освен традиционното къпане се предлагали и голям брой козметични и профилактични процедури. Отличителната особеност на баните е, че жените ги ползвали само сутрин, а мъжете привечер – след работния ден.

С развитието на баните те се утвърдили като начин, по който управляващите изразявали загрижеността си към народа. Владетелите строили внушителни къпални, които се наричали „Терми“. Визуално те изглеждали обширни комплекси и имали басейни с гореща и хладка вода,

вани за ароматерапия, отделни стаи за релакс и масаж, паркове и градини с цветя и други съоръжения.

Някои от помещенията, които са се изграждали в термите и които е необходимо да бъдат изградени в съвременния оздравителен комплекс с облик на римско селище край град Добринище са:

- **Аподериум** – представлявало помещение, което се използвало за съблекалня. Освен пейките, на които да се събличат посетителите имали и обособено място за почивка. По-богатите гости имали отделна съблекалня, където били придружавани от робите си.

Фиг. 1. Аподериум

- **Калидариум** – отличителното за това помещение са били високите тавани и плитките басейни с гореща вода. Нагриването чрез специална система наречена хипокауста – водата и въздухът се загрявали и циркулирали по тръби, вградени в стените.

Фиг. 2. Калидариум

- **Палестра** – това било помещението за физическо натоварване, с което римляните започвали посещенията на баните. Целта било да загреят и раздвижат кръвообращението си, след което да се насочат към другите процедури.

Фиг. 3. Палестра

• **Тепидариум** – заоблено помещение за къпане и измиване. Интересното за салона било, че там римляните втривали в кожата си ароматни масла, обезкосмявали се, извършвани били и масажи, лечебни процедури и след процедурите се потапяли в басейн с топла минерална вода.

Фиг. 4. Тепидариум

• **Фригидарий** – представлявало студено помещение с топли басейни. Обикновено римляните ходели там след парна баня или сауна. Специфичното за салона било, че докато се къпели, били развличани от програма представяна от артисти, музиканти, танцьори и поети и всичко това поднесено с чаша вино и храна.

Фиг. 5. Музикант във Фригидарий

- *Лакониум* – това било римската сауна. Днешните СПА центрове най-много наподобяват на това помещение. Лакониумът предлага топлинна процедура от типа на сухата сауна, оптимален вариант за детоксикация на организма, неговото пречистване и повишаване на имунната му система.

Фиг. 6. Лакониум

2. Възможности за развитие и популяризиране на района и представяне на маршрут

България е една от малкото страни с богат ресурс от минерални извор, но за съжаление много малка част от тях биват използвани. За това се нуждаем от едно уникално селище насочено към балнеолечението, с което да популяризираме не само ресурса, но и страната си. Това би могло да бъде селище, което да наподобява и напомня със своя облик и същност първата Римска баня. Като едно от предимствата ще бъде уникалността, защото никъде по света не е изградено селище сходно с Римска баня и с ренесансова архитектура.

Друго преимущество ще бъде възможността да се предлага обиколка за обход на забележителностите в съседните градове и села. Тази обиколка ще включва:

- 1) село Баня (Разложко) – Намира се на 7 км от Добринище. Там посетителите могат да разгледат къщата – музей на Неофит

Рилски, която е построена през 18ти век. Други забележителности в градчето са: къщата – музей на Никола Вапцаров и църквата „Света Троица”. Предимството на тези обекти е, че са достъпни всеки ден за посетителите, но имат обедна почивка от 12.00 до 14.00 часа.

- 2) село Огняново – Интересни забележителности, които могат да се видят там са: Древния римски град „Никополис ад неструм“, който е бил база за рехабилитация на римските легиони, както и природните забележителности в околите на Пирин и Родопите, достъпни всеки ден за посетителите.
- 3) град Сандански – Сандански е известен с 6-те си минерални извора, както и със славата си на национален и международен балнеокурорт. Това далеч не отстъпва и на останалите забележителности като: Археологическият музей с останки от Епископска базилика, църквата “Свети Георги” от 1861 г. и Градската художествена галерия, но единственото неудобство за посетителите е, че обектите не са достъпни в понеделник.
- 4) град Разлог – Най – значимите забележителности в Разлог биват: Историческият музей, Църквата "Св. Георги", Църквата "Св. Благовещение" и Паметник на Пейо Яворов, като всички те могат да бъдат посетени всеки ден от седмицата.
- 5) град Девин – Девин е град богат на природни забележителности в околията си, ето и част от тях: Скален феномен "Слонът", Местността "Чаирите", "Кемеров мост", а на негова територия се намират три резервата - "Казаните", "Кастраклий" и "Старата гора – „Шабаница". Всички тези обекти са достъпни всеки ден от седмицата.
- 6) град Велинград - Велинград е известен и с най-големия карстов извор в България - „Клептуза”. В района на Велинград се намират много защитени територии - „Валявиците”, „Рогачица”, „Черновец”, достъпни ежедневно.

С посещенията на изброените селища и прилежащите им забележителности туристите ще могат да задоволят част от потребностите си и да обогатят общата си култура. При изпълнението на един маршрут няма да бъдат включени всички селища и ресурси, а гостите ще имат право да избират от предварително направени маршрути, съобразно с лечението им и прилежащите към него процедури, които се изпълняват в определено време.

За благополучието на всеки един природен или антропогенен ресурс и с цел опазването им, към цената за посещение на маршрута ще бъде добавена стойност, която ще се дарява на забележителностите. Тази сума ще послужи за грижите, опазването и реставрацията им. С тази дейност ще се цели посетителите да оценят културното, историческо и природно наследство и да бъдат съпричастни към запазването им.

3. Дейности извършвани и предлагани в селището

Външния облик на селището ще бъде в типичния ренесансов стил, в какъвто е била и Първата Римска баня. Основната цел на този изглед се състои в пресъздаването на уникалността и създаването на обстановка, в която посетителите да се чувстват спокойни, за да може тяхното лечение да бъде ползотворно. Този тип архитектура се свързва със симетрията, пропорциите, геометрията и равномерната повторемост на определени части. Всяка една сграда, дори и помещенията за отсядане ще изразяват и наподобяват този облик.

Помещенията за спане ще бъдат отделени от ресторанта, лечебните и занимателни зали. Цялостният изглед ще бъде във формата на вилно селище с басейни и игрища. Ще бъде разположено на тихо и спокойно място, за да е възможно максималната ползотворност на лечението. Като ресторанта и храната за посетителите ще са съобразени с процедурите и заболяванията.

Фигура 7 „Изглед на вилното селище“

Според показаното разположение на “фигура 7” комплексът ще се състои от помещения за спане – под формата на вили, в които ще бъдат настанявани посетителите според броя и заболяванията им. Като целта ще бъде те да имат необходимото лично пространство, за да прекарат спокойно и необезпокоявани по време на престоя си. На разположение на туристите ще има два басейна за възрастни и два за деца, като към всеки един от тях ще има необходимия прилежащ персонал за тяхната сигурност и комфорт. За тези, които желаят да спортуват или им бъде назначена такава програма към лечението, освен двете външни игрища, ще могат да извършват физическата си дейност в още две закрити игрища, които ще бъдат оборудвани с фитнес зала, баскетболно и футболно игрище, както и зала за тренировки с назначен ръководител. Ресторантът ще е обособен с всички екстри за посетителите независимо от заболяванията им. Той ще предлага закуска, обяд, следобедна закуска и вечеря, които или клиентът сам ще си избира, или ще бъдат съобразени според предписаното му лечение.

Комплексът е предназначен за хора, страдащи от заболявания, които изискват лечение с минерална вода. Което означава, че с прериворитет ще бъдат хората, които ползват услугата от здравната каса за лечение, но естествено това не означава, че и тези, които искат да си отпочинат не могат да го посетят. Селището ще бъде достъпно както за по – платежоспособните, така и за по – неплатежоспособните, но за удобството на всички ще имат правото да избират какво да бъде включено в пакетите им и съответно срещу каква сума.

Квалифициран персона ще работи в базата, които при настаняването на посетителите ще осъществява задълбочен анализ на заболяванията им. След този преглед на пациента ще бъдат назначавани процедури, ще бъде препоръчвана диета и упражнения според неговото заболяване. Посетителите ще могат да избират дали да бъдат лекувани с билки или не. С тази услуга освен, че ще се докажат и затвърдят лечебните свойства на билките съвместно с балнеологичния център, но ще се създаде предпоставка за целогодишно лечение. По време на лечението ще се извършват контролни прегледи и ако е необходимо програмата ще бъде променяна.

За удобството на посетителите залите за извършване на процедури ще бъдат разделени на мъжки и женски. Като тези помещения ще бъдат разположени в отделни сгради – една за мъжете и една за жените (фигура 7 сгради 3).

- В помещението „Калидариум” ще се предлага лечение с гореща вода, което спомага за лекуването на болести на опорно-двигателния апарат, неврологични болести, невро-урологични, сърдечно-съдови, ендокринно-обменни и алергични заболявания.
- В помещението „Палестра” ще се загрява и раздвижва кръвообращението, като след това ще се пристъпва към процедурите с минерална вода.
- В помещението „Тепидариум” ще се извършват масажи и лечебни процедури като: лечение чрез пиене (при бъбречно-урологични, стомашно-чревни, чернодробно-жлъчни, ендокринно-обменни заболявания и хронични интоксикации на минерална вода) и промивки на носната лигавица.
- В помещението „Фригидарий” ще се предлага лечение със студена минерална вода, която спомага за лечение на анемии, заболявания на храносмилателния тракт, заболявания на имунната система и кожни заболявания. Като по време на престоя си във водата посетителите ще се наслаждават на артистични или музикални изпълнения.
- И в помещението „Лакониум” ще се предлага услугата – сауна, в която посетителите ще релаксират.

За да не бъдат оцетени посетителите, които идват за релаксация горе изброените процедури ще бъдат достъпни за тях, но само след консултация със специалистите, с цел да не се наруши тяхното здраве.

За удобството и достъпността за всеки посетител два от басейните ще са с минерална вода и останалите два – не. Като допълнителна услуга ще се предлага и изготвянето и организирането на празнични вечери за всеки повод и празник. Ще има и зали за спорт, като в по – голямата част от тях ще е възможно да се наеме и тренъор. Ще бъдат предоставени и зали за развлечения като: библиотека, компютърна зала, зала за игра на карти, за бизнес срещи, конферентна зала, градини за разходка, спортни зали и кафене. Родителите ще имат възможността да се възползват от целодневна занималня за деца, която ще бъде под постоянния надзор на обучени педагози и лекар.

С направата на това селище ще се разкрие една нова област на човешкото познание и дейност, която ще бъде свързана с променящите се индустриални и информационни технологии. Посетителите ще се чувстват удобно, спокойно и ще имат необходимото лично пространство, от което се нуждае всеки един човек, но същевременно ще бъдат обгрижвани и лекувани. Ще бъде възможно да се осъществяват бизнес разговори си и други ангажименти свързани с работата им и в същото това време ще бъдат „потопени” в ренесансовата ера, което ще е нещо ново и неவிждано до сега за тях.

Всеизвестно е, че нагласата на човек, който трябва да се лекува в балнеолечебно селище, която не е толкова позитивна, отколкото ако отива на почивка. За целта преди пристигането си всеки един посетител ще има възможност да се информира за всичко, което му предстои и какви допълнителни услуги може да ползва при настаняването си. С тази услуга се цели да се създаде нова форма и нов начин на контактуване, която ще е изградена върху основата на информиране, така туристът би могъл да почувства сигурност още преди да е пристигнал. Основно услугата ще се предлага за тези, които ще се лекуват и ще се извършва само при проявено желание от туриста и то чрез видео разговор, прилагане на снимков материал за базата и подробни обяснения.

С изграждането на базата и предлаганите услуги в нея ще се изгради ново поведение на личността и нагласа за нетрадиционно мислене. Чрез позиционирането ѝ в град Добринище ще се открият предпоставки за опознаване на района, развиването му и изграждане на нови работни места. Същевременно посетителите ще бъдат настанявани в база, където могат да се насладят на почивката си сред природата и да опознаят околностите.

За ползотворното и гарантирано лечение и релаксация ще се осигури възможност институциите и някои организации могат да внедряват новости в технологично и организационно отношение. Като една от отправните точки за развитието на селището ще бъде съвместната работа с държавните и някои частни организации, с цел посещението да е достъпно

за всички класи. Но същевременно ще се осигури ефективен контрол върху разпределението и оползотворяването на ресурсите.

При посещението на организирани или неорганизиранни групи всеки посетител ще може да изкаже собственото си мнение и предложенията си за подобряване на базата или обслужването в нея. Това ще се извършва чрез анкетни карти, но за да бъдат ползотворни, ще се предлага и материална награда за тези, които са дали най – доброто предложение.

*
* *

Имайки предвид уникалността на селището може да се твърди, че то ще предлага продукт, който ще задоволи всички основни потребности на туристите. На лице ще са природните фактори като: климат, релеф, води и пейзаж, ще има и антропогенни фактори – забележителности, гостоприемство и селищна структура облик, също така и общата инфраструктура ще бъде на ниво чрез наличието на транспорт и комуникации.

То ще бъде успешно защото един турист ще може да задоволи потребностите си да вижда, действа и общува в нова среда, която ще бъде избрана от него и ще оправдава желанията му. Туристическия продукт и услуга ще бъдат не просто качествени, но специфични и разпознаваеми сред хилядите други балнеолечебни бази по света, но ще са и достъпни за всеки, който желае да посети селището.

Източници на информация

1. Марков Ив., Н. Апостолов. Туристически ресурси, Пловдив: Астарта, 2008.
2. Нейкова, Р. Планиране и прогнозиране в условията на промяната: Избрани проблеми. Алма матер интернационал, 1998.
3. *** Наръчник на туристическия бизнес - Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013.
4. *** рекламна брошура „България – балнео, спа и уелнес туризъм“ - Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013.
5. <http://rimska-bania.blogspot.com/2010/12/rimska-bania-istoria-proizhod.html>
6. <http://banispa.com/2011/06/история-на-римската-баня/>
7. <http://nauka.bg/forum/index.php?showtopic=2433>
8. <http://nauka.bg/forum/index.php?showtopic=2433>
9. <http://www.rooms.bg/zabelejitelnost-kyshta-muzei-na-neofit-rilski.html>
10. http://bg.wikipedia.org/wiki/Къща-музей_„Неофит_Рилски“
11. <http://www.nasamnatam.com/grad/Ognqnovo.html>
12. <http://www.nasamnatam.com/grad/Sandanski-zabelejitelnosti.html>
13. <http://www.nasamnatam.com/grad/Razlog-zabelejitelnosti.html>
14. <http://www.journey.bg/bulgaria/bulgaria.php?&city=124>ype=10&searchsub=1>
15. <http://bulgariatravel.org/bg/object/30/velingrad>
16. <http://janusha.wordpress.com/лечебни-курорти-с-минерални-бани/>
17. <http://www.elbea.eu/razvlecheniya/15-uslugi-sreshtu-dopalnitelno-zaplashtane/19-studen-mineralen-izvor-zhelyazna-voda>